

Digital dannelse / dannelse i, fra og til en digital verden

Maj 2017

Michael Paulsen

Lektor i pædagogik, Syddansk Universitet

Twitter: @Forskermp

www.michaelpaulsen.dk

Agenda

3 perspektiver på digital dannelse

1. Hvordan kan/bør elever hjælpes med at blive bedre til at forstå og takle *vanskelighederne* i det nye digitale miljø?
2. Hvordan kan/bør elever hjælpes til at udnytte de nye *muligheder* i undervisningen?
3. Hvordan kan/bør elever gennem nettet *konfronteres* med andet end de ellers møder *i* deres hverdag eller *i* undervisningen?

2 grunde

Man bør forholde sig til digitale medier i undervisningen af 2 gode grunde

1) For undervisningens skyld

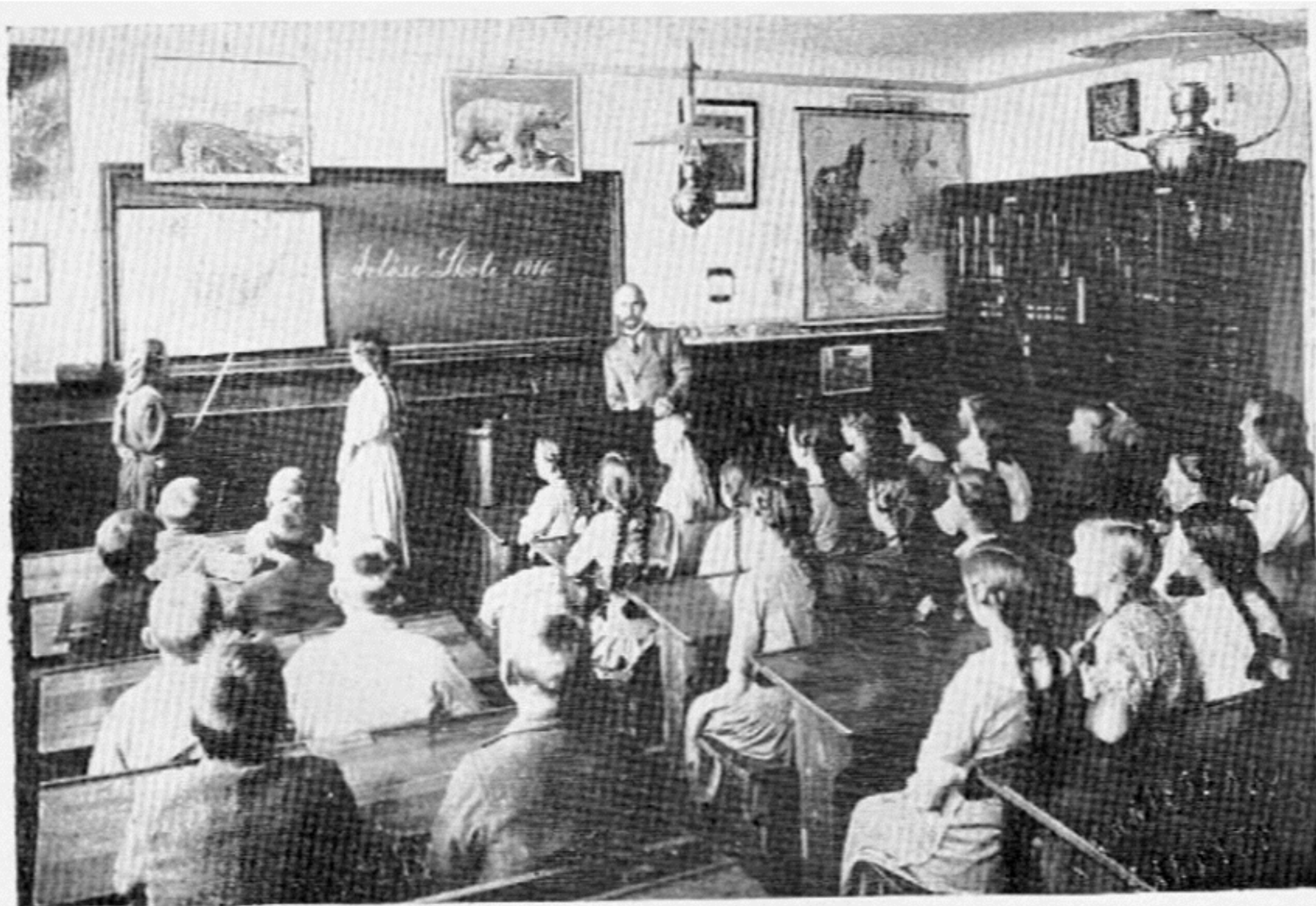
2) For at hjælpe eleverne med at blive digitalt dannede

Begrebsafklaringer

- Undervisning: lærer-elev-interaktion
- Dannelse: komme godt på vej i verden (blive medbestemmende, blive menneske, tænke og handle alment...)
- Digital dannelse: komme godt på vej i verden *idag* (ifht. digitale trusler og muligheder, afsæt og fremtidsmuligheder/udfordringer..)

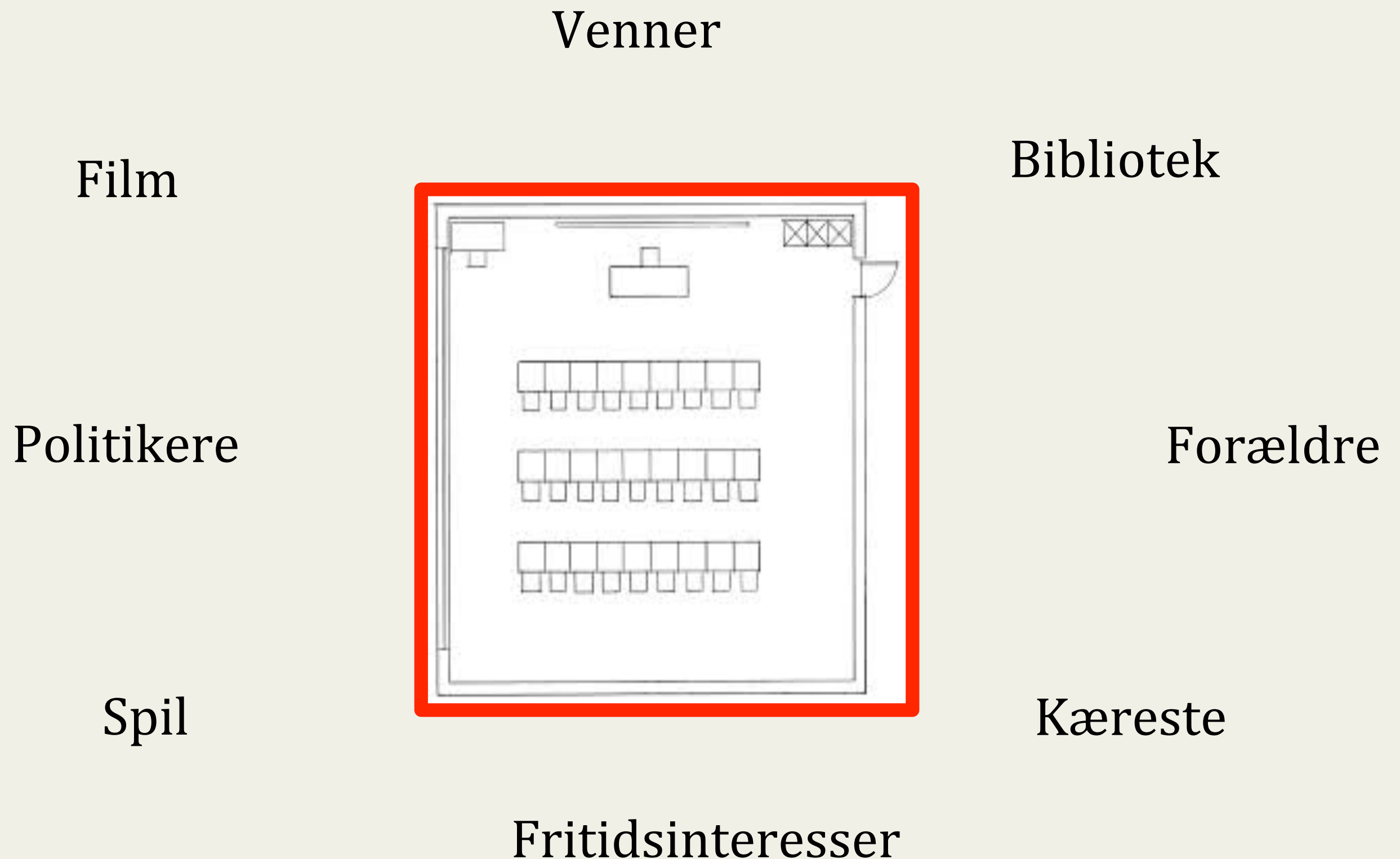
Del I: Vanskeligheder

Det lukkede ekkorum

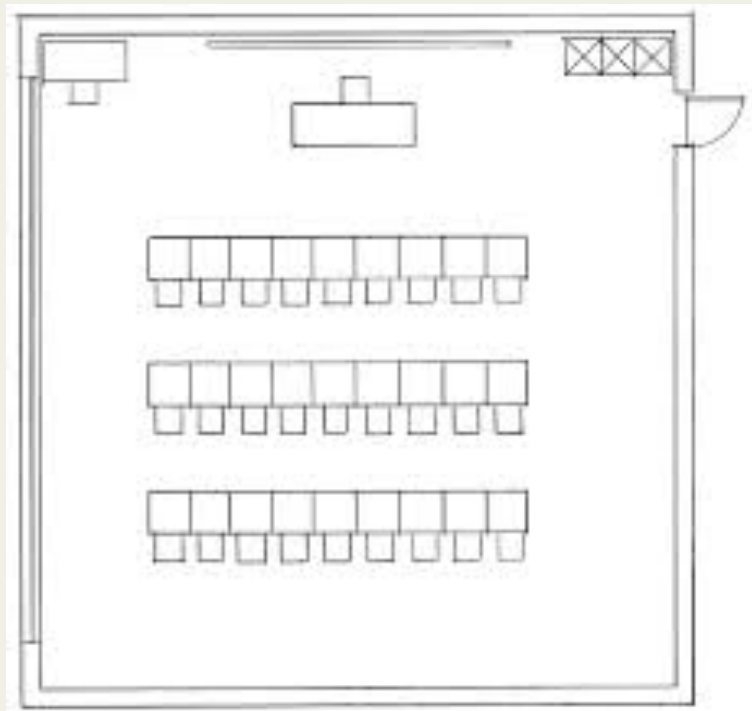
Arlose Skole: Interior 1916.

Skolestuen med tæt membran: situationen før de digitale medier

To determinanter for dannelse

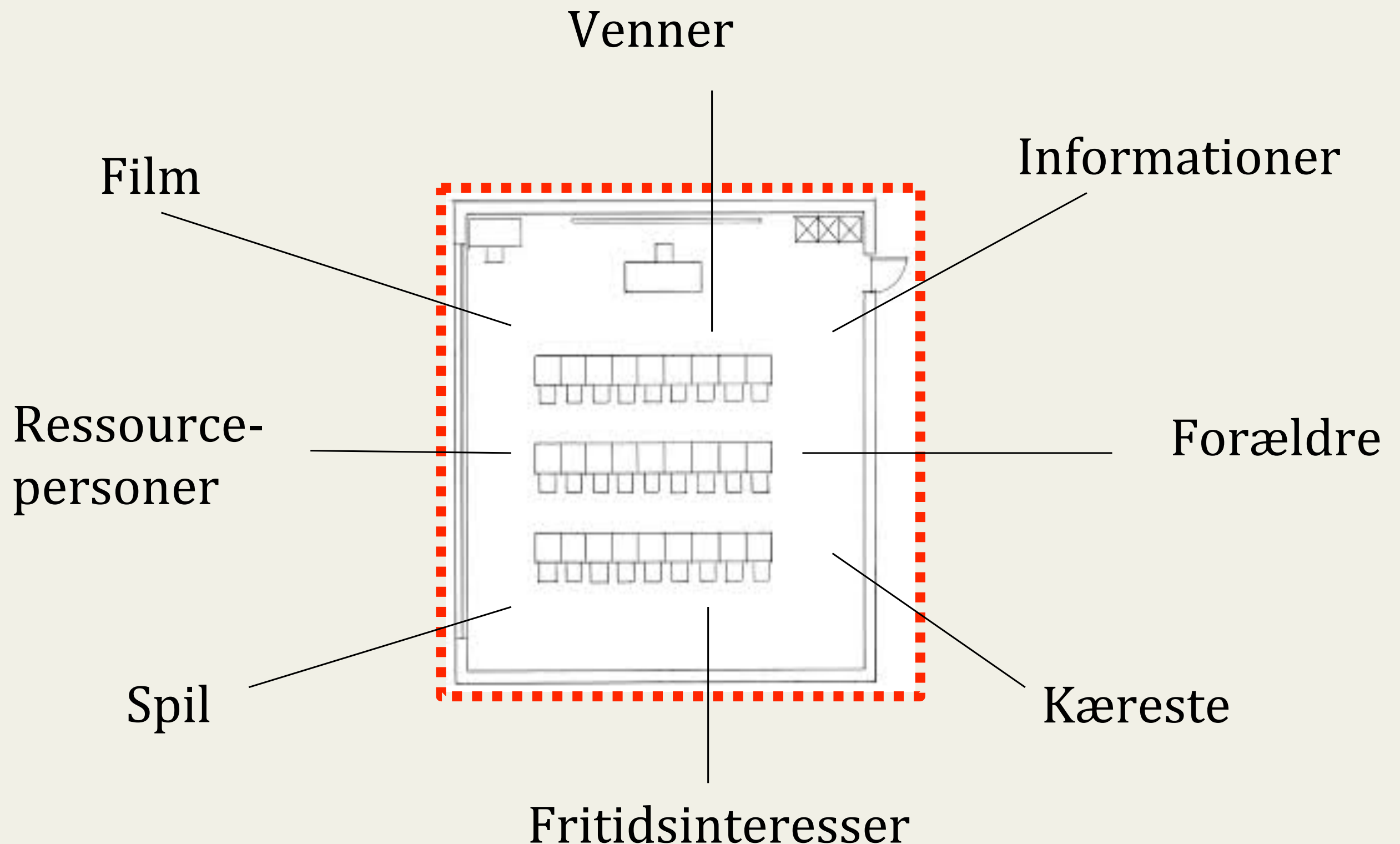
- Skarpt skel mellem undervisningsfællesskabet og læringsnetværk → chanceulighed og negativ social arv
- Medier: bogen, tavlen og senere også analoge elektroniske medier som båndoptager og film

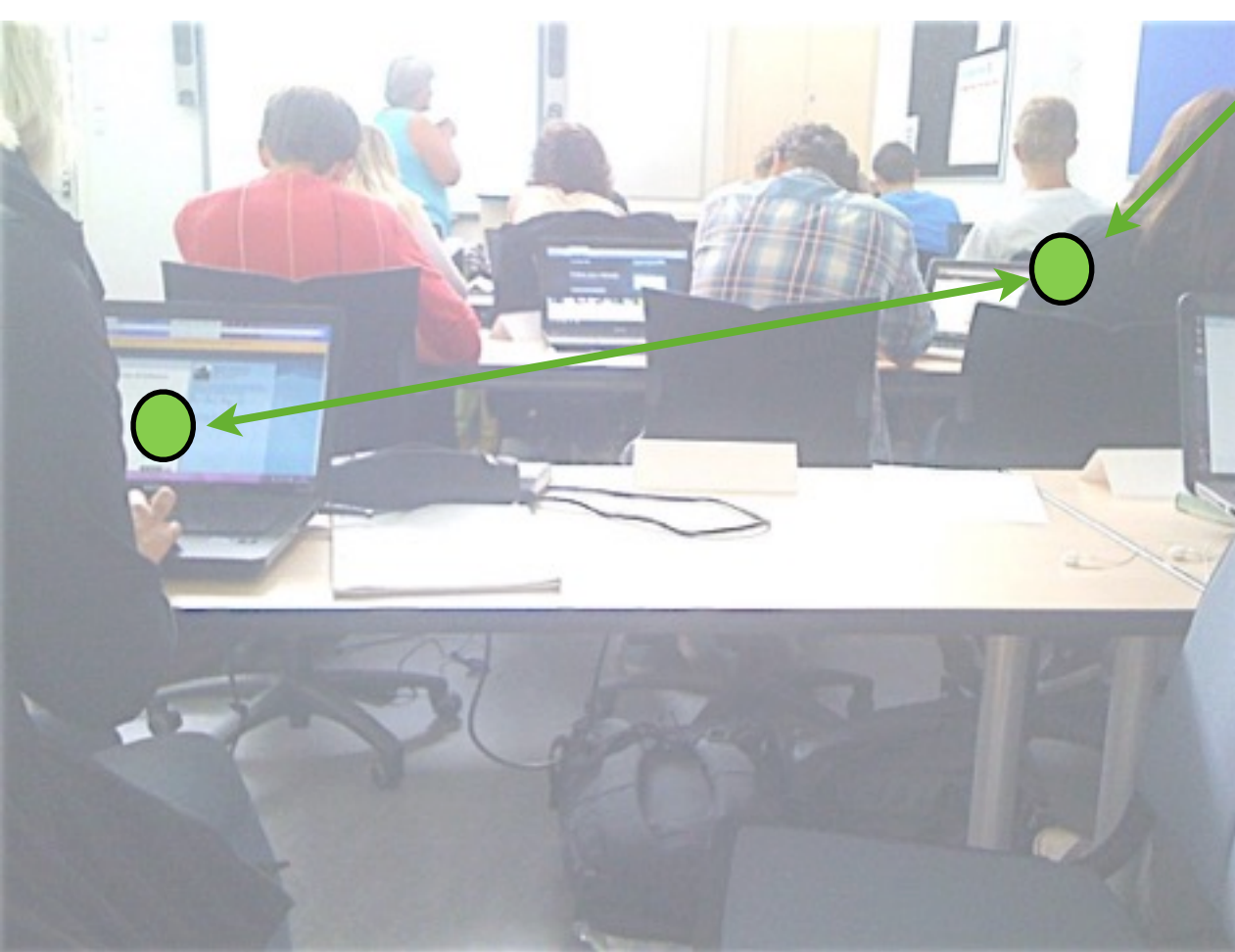
Virkeligheden uden for skolen

Elevens læringsnetværk:
hjemmet, nære venner

Skolestuen med porøs membran grundet digitale medier og trådløse netværk

Vanskelighed #1

- Gennemhulning
- 100l papirkugler i timen
- Usikkert undervisningsrum

Vanskelighed #2

- Umiddelbart afhængighedsproblem
- Men: i så fald er et flertal afhængige..
- Alternativ forklaring: manglende social normativ regulering + utilstrækkelige måder at leve i det nye ekstra hybridiserede tilstedeværelsespres

Vanskelighed #3

- Falsk ungdomsbevidsthed som “indre årsag”
- Multitasking som fjer man smykker sig med

Vanskelighed #4

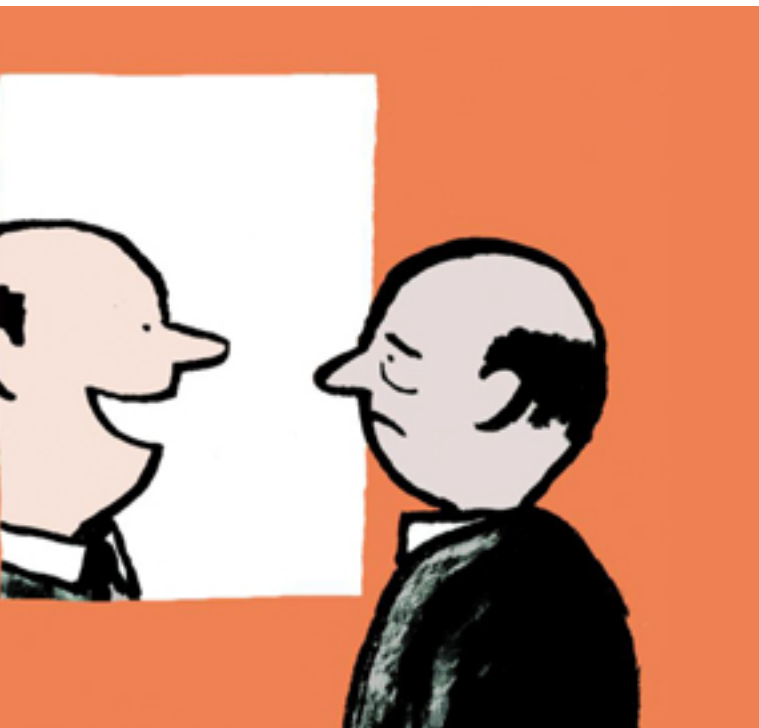

- Opmærksomhedsstrid - hvem kaprer eleven mest effektivt?
- Sociale medier som opfangelsesapparater
- InterPELLering - teknisk, socialt, personligt
- Undervisningens magt som opfangelsesapparat svækkes

Vanskelighed #5

Ineffektive skoleautomatreaktioner

- *Forbudsstrategi*
 - Skader lærer-elev forholdet
 - Konflikter i lærerkulten
 - Polariserer elevkulturen: snyd og paternalisme
 - Virker ikke, hverken teknisk eller socialt
 - Forhindrer digital dannelse
- *Ligegyldighedstrategi / “ansvar for egen mediebrug”*
 - Forstærker dårlig klasserumskultur
 - Især fagligt svage elever bliver tabt i mediestormen
 - Forhindrer digital dannelse

God undervisning og dannelse i den digitale tidsalder - trin I

- Undgå forbud og ligegyldighed
- Hjælp eleverne med at forstå og takle vanskelighederne i fællesskab

Ideer - brainstorm

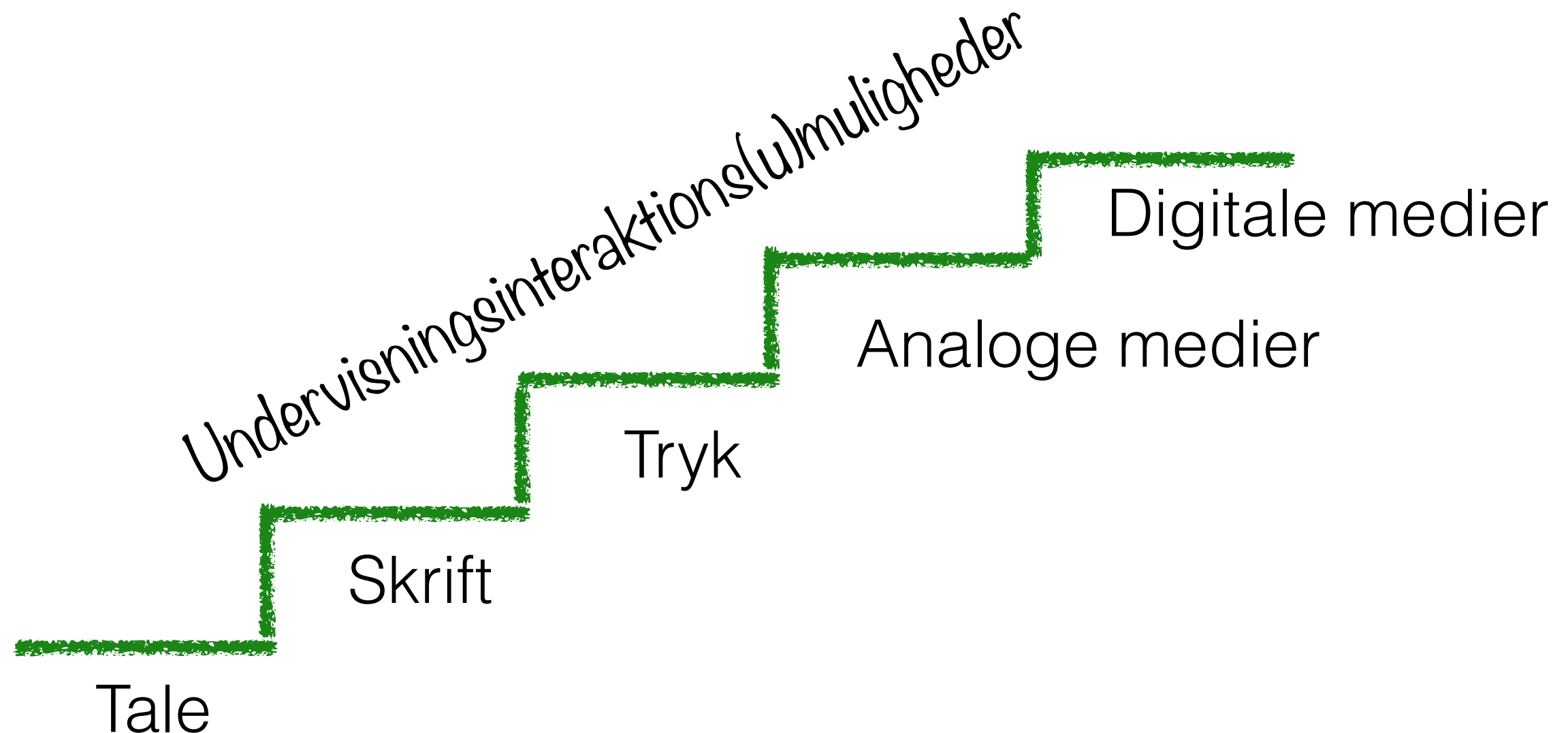
I) Hvordan kan elever hjælpes med at blive bedre til at forstå og takle *vanskelighederne* i det nye digitale miljø?

Link: todaysmeet.com/dannelse1

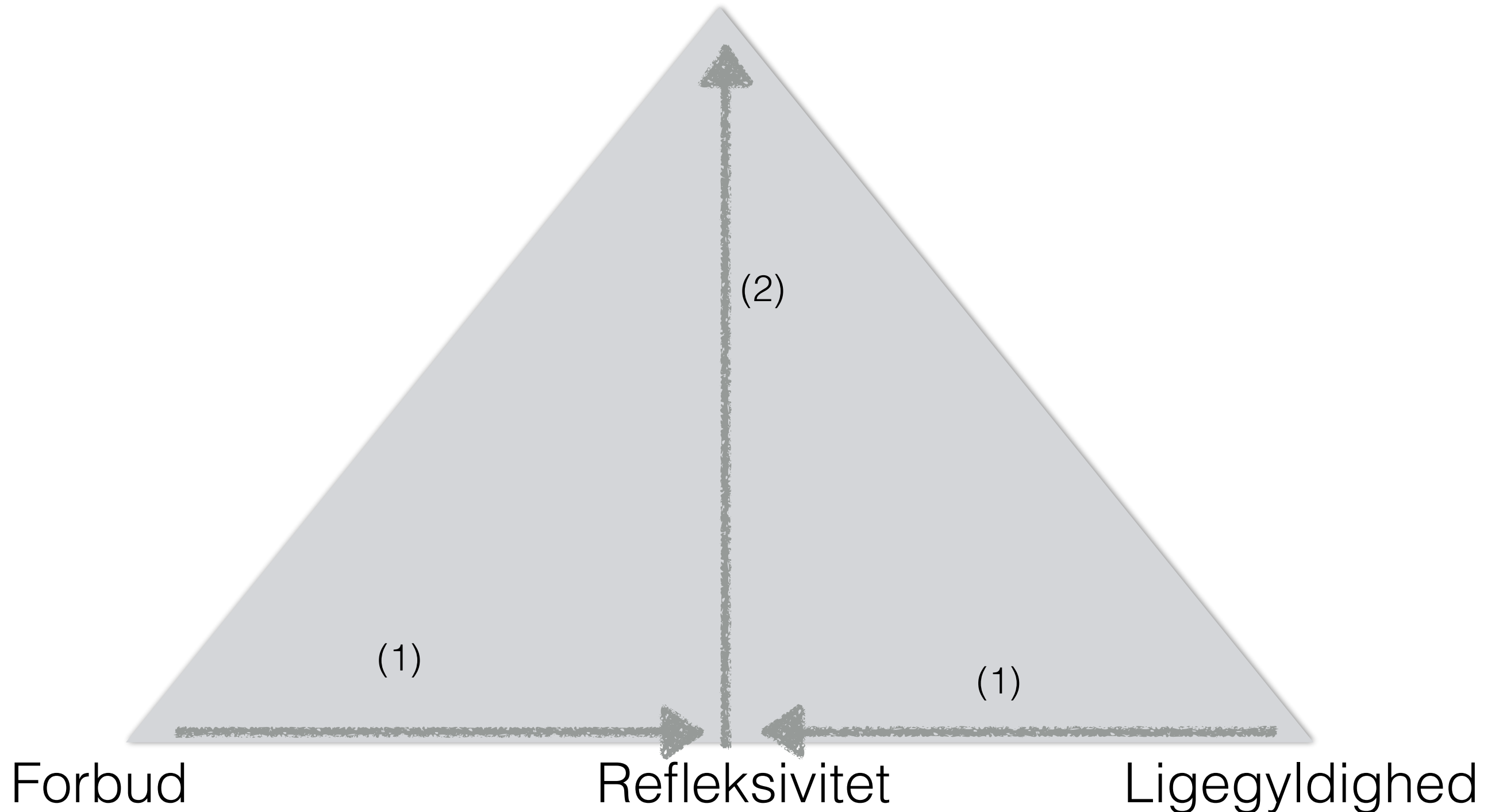
Del II: Muligheder

Flere og flere (u)muligheder

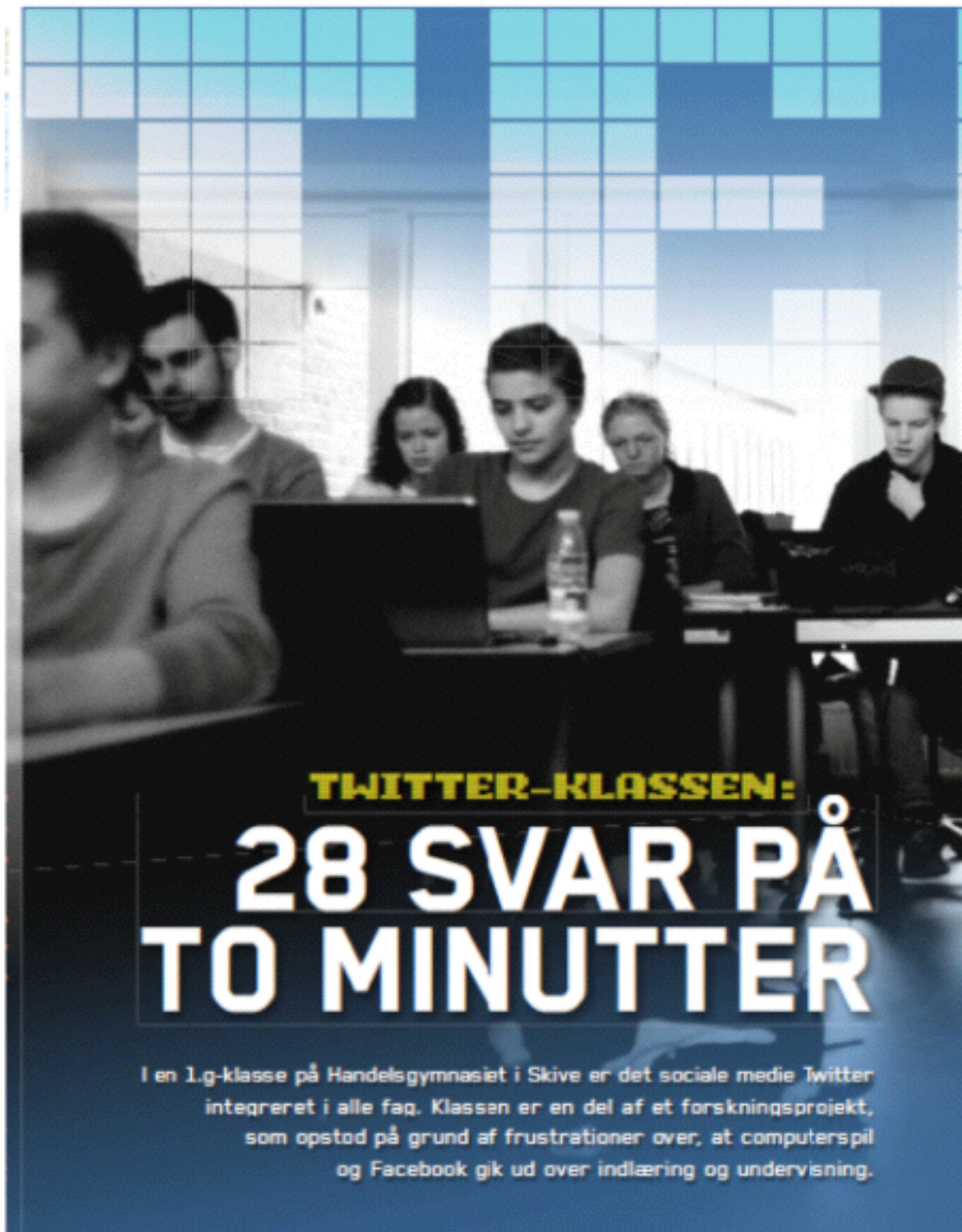
It-didaktik og dannelse

Inddragelse af
sociale medier

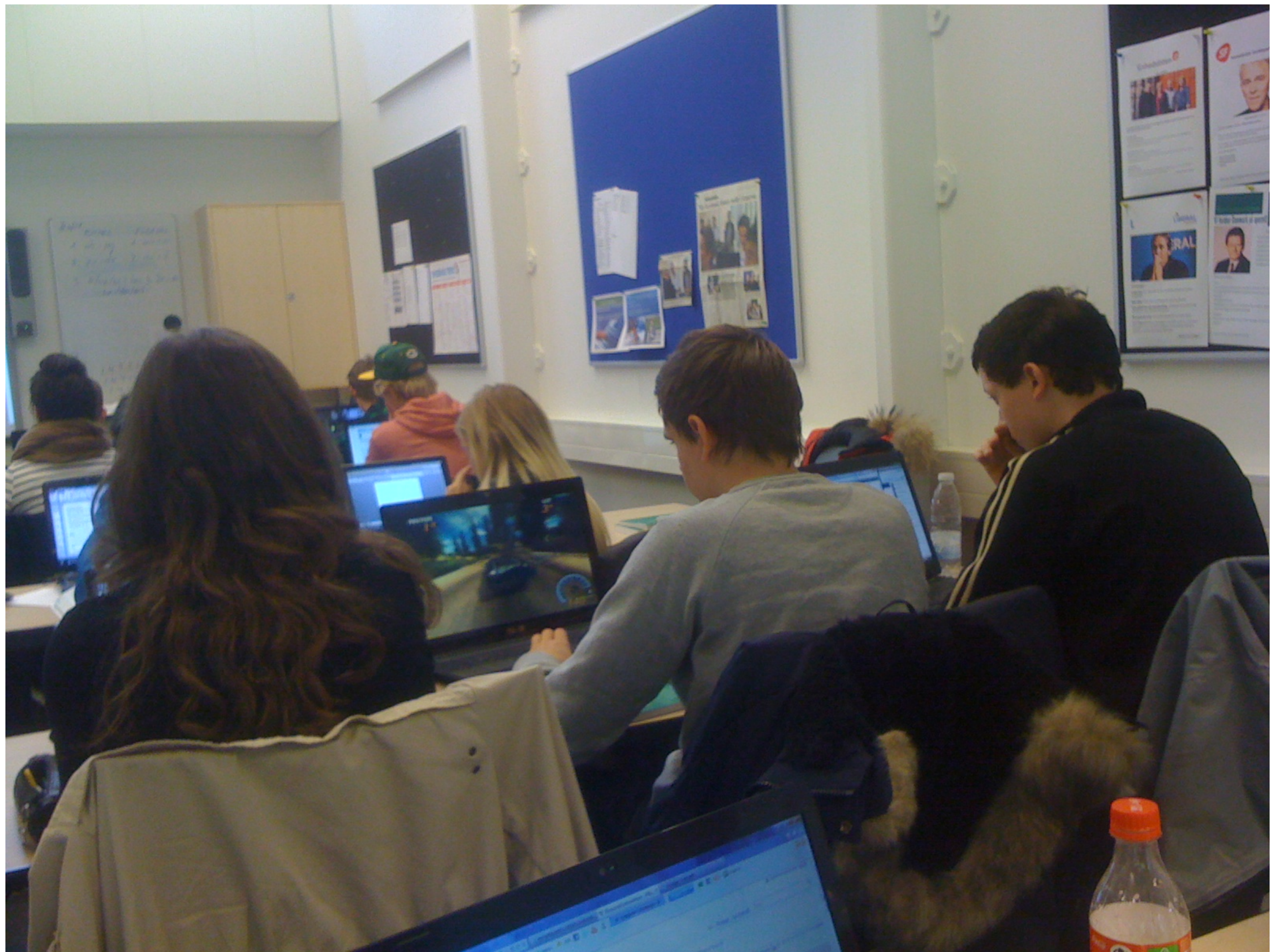
Ex I: nye deltagelsesformer

smee.dk

- Alle bliver aktivt bidragende
- Indgangsbillet til mundtligt tilbageholdende
- Brainstorm og input kan deles
- Bidrag kan gemmes
- Link til kilder kan diskuteres
- Bedre hukommelse, når der skrives
- Sproglig formåen trænes
- Opmærksomhed fastholdes

socialemedieriskolen.wordpress.com

God undervisning og dannelse i den digitale tidsalder - trin II

- Hjælpe eleverne med at blive gode deltagere i den nye digitale virkelighed - på gode måder, fx demokratisk
- Arbejd med nye vidensformer
- Alsidig it-brug - “kom hele vejen rundt”

Ideer - brainstorm

2) Hvordan kan elever hjælpes til at udnytte de nye muligheder i undervisningen?

Link: todaysmeet.com/dannelse2

Del III: Perspektiver

Lærerenes dannende rolle: bibringe andetheder

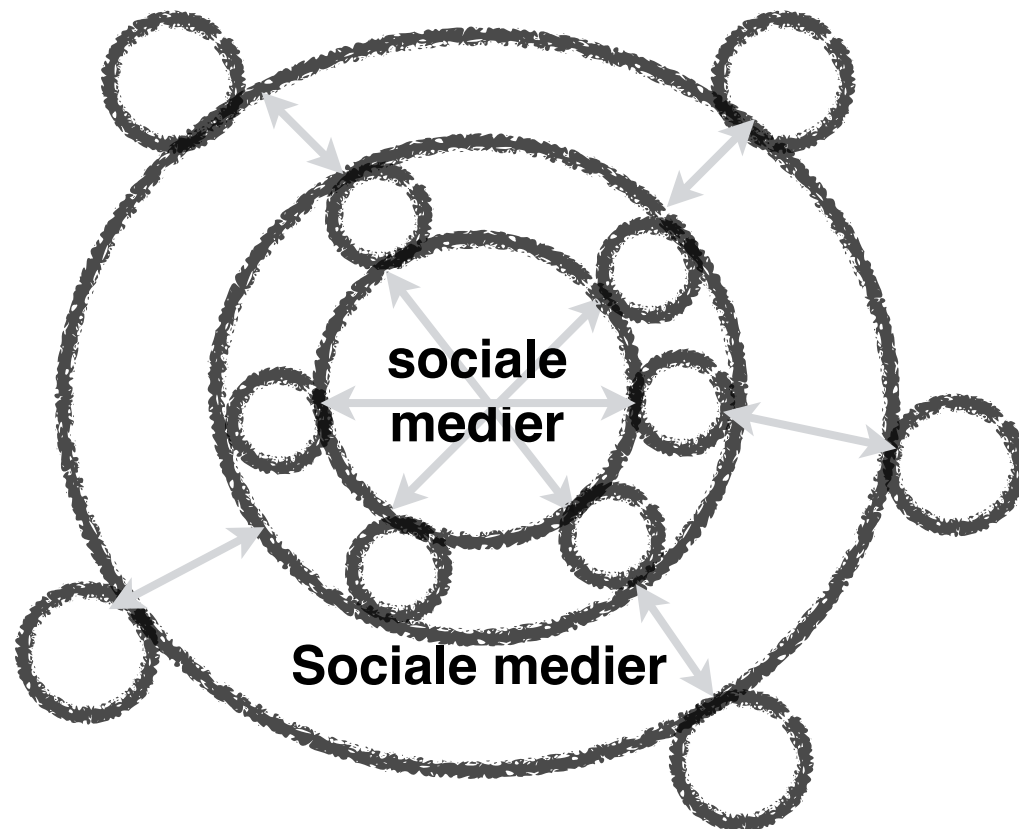
Undervisningsfællesskab Læringsnetværk

Grunde til at kultivere “ind og ud” relationer:

A) Bryde ekkorummet -
udvidet perspektiv -
andetheder

B) Bryde negativ social arv -
hjælpe især de fagligt svage
elever med at opbygge
læringsnetværk

C) Virkelighedsdannende
undervisning

- Relation 1: <- information
- Relation 2: -> formidling
- Relation 3: <-> interaktion

Eksempler

- Forfatteren
- Tv-programmet (#sikkeenfest)
- Større skriftlig opgave
- Kildekritisk søgning
- Virtuel lektiecafe
- Venskabsklasser
- Virksomhedsbesøg
- Politikerne
- Onlinespil
- ...

Gruppen "den tredje bølge" på Facebook

Tweets med lyrikeren:

Matthias Sundroos: Spørgsmål: I digtet Korsør, hvad symboliserer det røde rum

Kasper Anthoni: Det røde rum skal læses i overført betydning. Varme, omsorg, tryghed

Frederik Thomsen: Hentyder du til en tidligere kæreste, er den skrevet efter en virkelig hændelse?

Kasper Anthoni: Digtet er skrevet på baggrund af en virkelig hændelse, et rigtig møde - men ikke med en kæreste

Elev om online-debat med to politikere:

"Det var virkelig fedt, anderledes, spændende og egentlig meget fagligt motiverende at være i direkte kontakt med to politikere"

God undervisning og dannelse i den digitale tidsalder - trin III

- Brug internettet til at konfrontere eleverne med andetheder, hvor deres horisont udvides (ekkorummet brydes) og man bliver måske bedre til at arbejde sammen med de som er anderledes end én selv.
- Hjælp eleverne med at opbygge gode læringsnetværk - kan bryde den negative sociale arv mv.
- Gennem interaktion med omverden, hjælpes eleverne til at blive *engageret* i verden, ikke blot passive modtagere.

Ideer - brainstorm

3) Hvordan kan elever gennem nettet konfronteres med andet end de ellers møder i deres hverdag eller i undervisningen?

Link: todaysmeet.com/dannelse3

Enig - uenig ? !

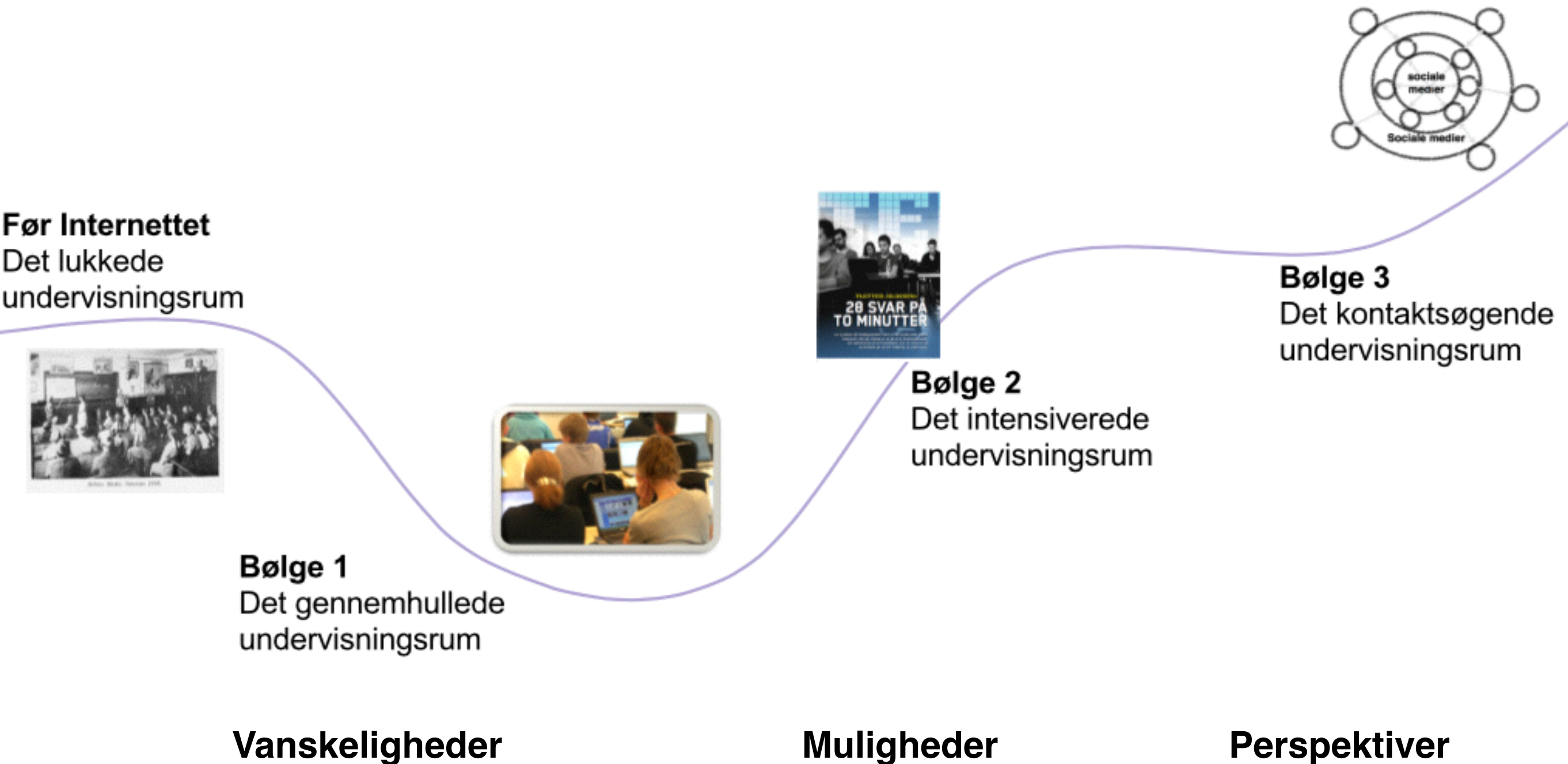
workshop

Workshop: dannelse i praksis

Workshoppen handler om, hvordan elever/studerende kan blive bedre til at tackle vanskelighederne i det digitale miljø, hvordan de kan hjælpes til at udnytte mulighederne kritisk og om at lave en undervisning, der har et videre dannelsesmæssigt sigte ved at bruge internettet til at konfrontere brugerne med relevant andethed end det de ellers møder i deres hverdag

Link: kortlink.dk/qh4k

Plot

Bølge I

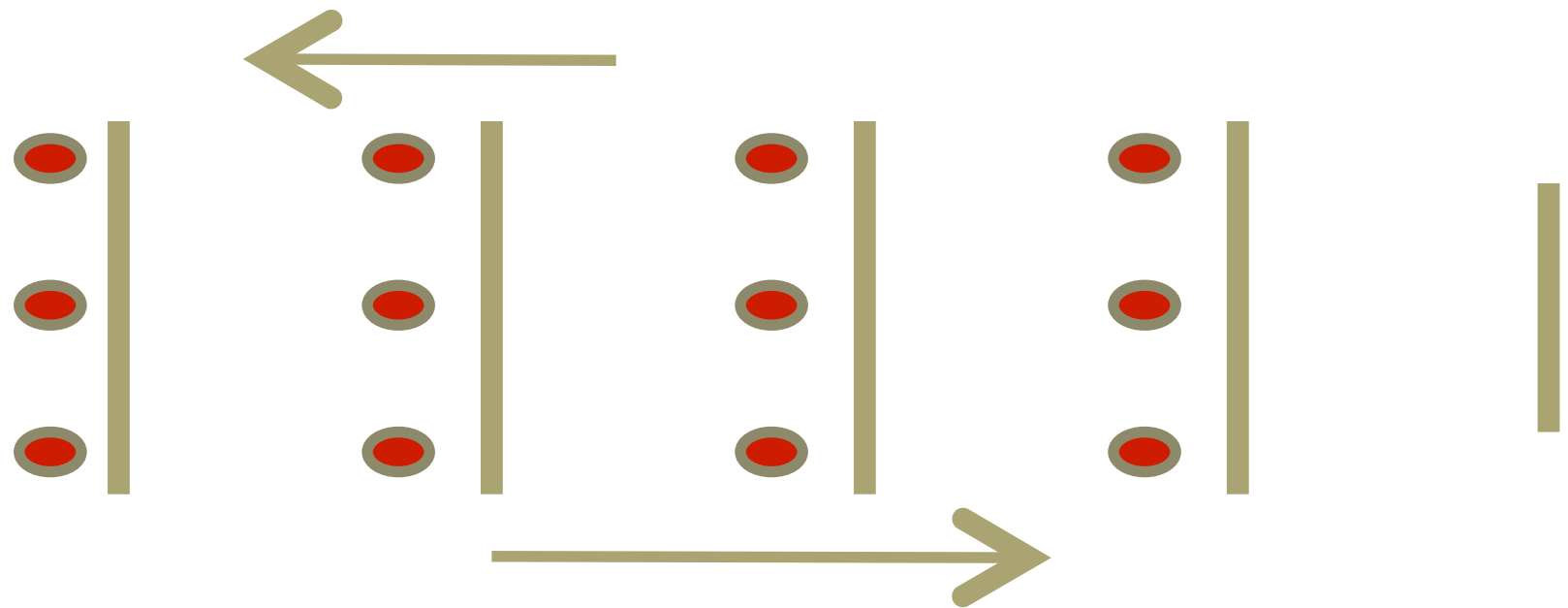
Vanskelighederne

Ex: I *Glashuset*

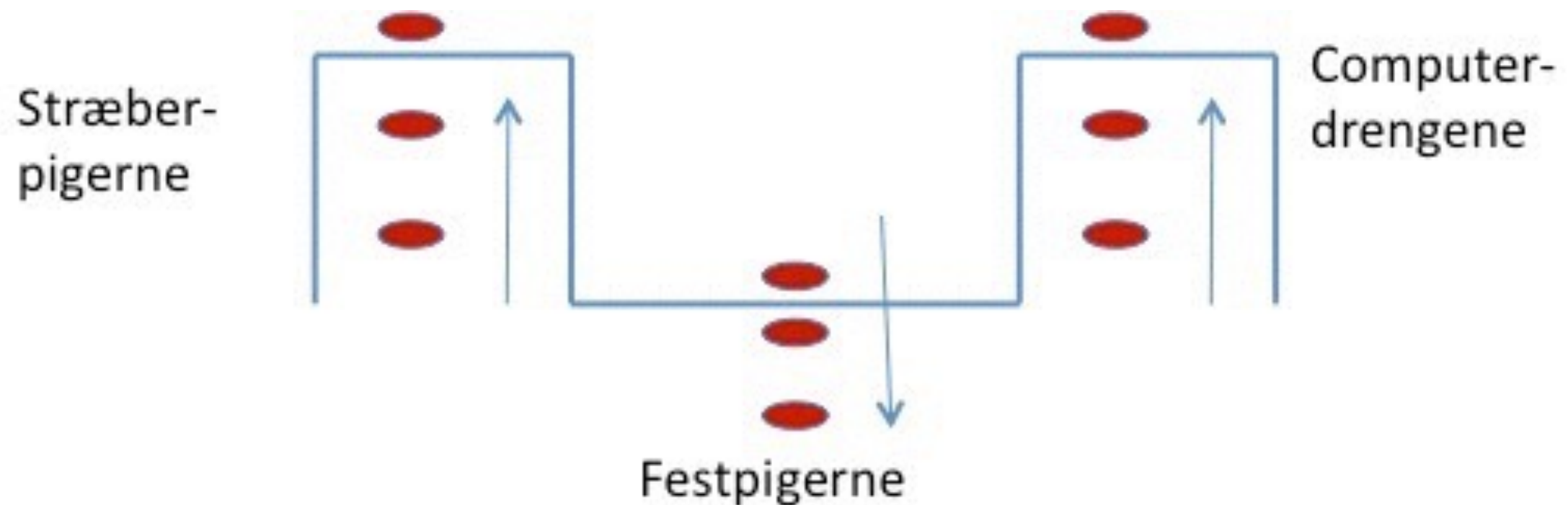
en klasse med forbud

Forbud, især computerspil

- *Sanktioner*
- *Overvågning*
- *Konflikter*
- *Polarisering*
- *Højt frafald*
- *Snyd og bedrag*
- *Mistillid*
- *Vedvarende den mest spillende klasse*

Ex 2: *De to Tårne* *en klasse med frihed*

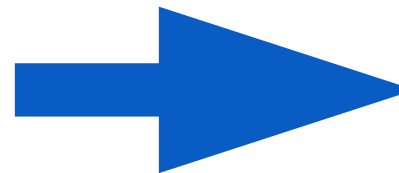
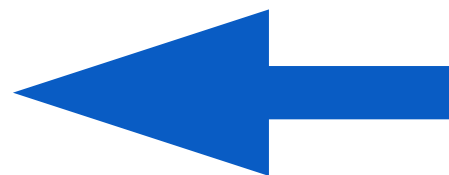

Ex3. Twitter-klassen

Men.. forbud mod at dele information og viden?

Netværk, hvor
lukket
vidensdeling
(snyd) for at
slippe uden om
faglige krav

Netværk, hvor
lukket
vidensdeling
(usolidarisk) for at
indløse faglige
krav

Workshop: dannelse i praksis

Workshoppen handler om, **hvordan elever/studerende kan blive bedre til at tackle vanskelighederne i det digitale miljø**, hvordan de kan hjælpes til at udnytte mulighederne kritisk og om at lave en undervisning, der har et videre dannelsesmæssigt sigte ved at bruge internettet til at konfrontere brugerne med relevant andethed end det de ellers møder i deres hverdag

Inspiration: todaysmeet.com/dannelse1

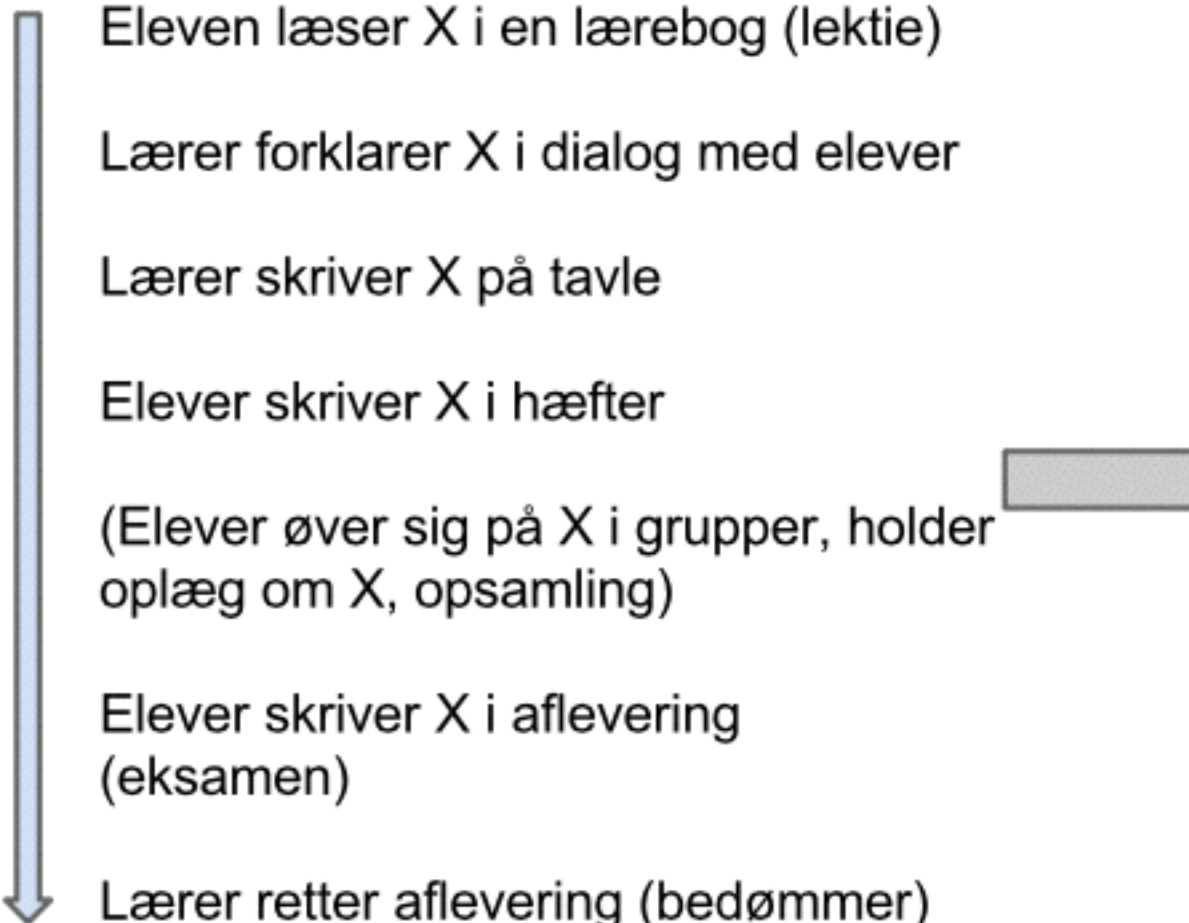
Link: kortlink.dk/qh4k

Bølge 2

Mulighederne

Ex 2. Online-dokumenter: feedback og feedforward undervejs i læringsproces

Det gamle ekko-rum

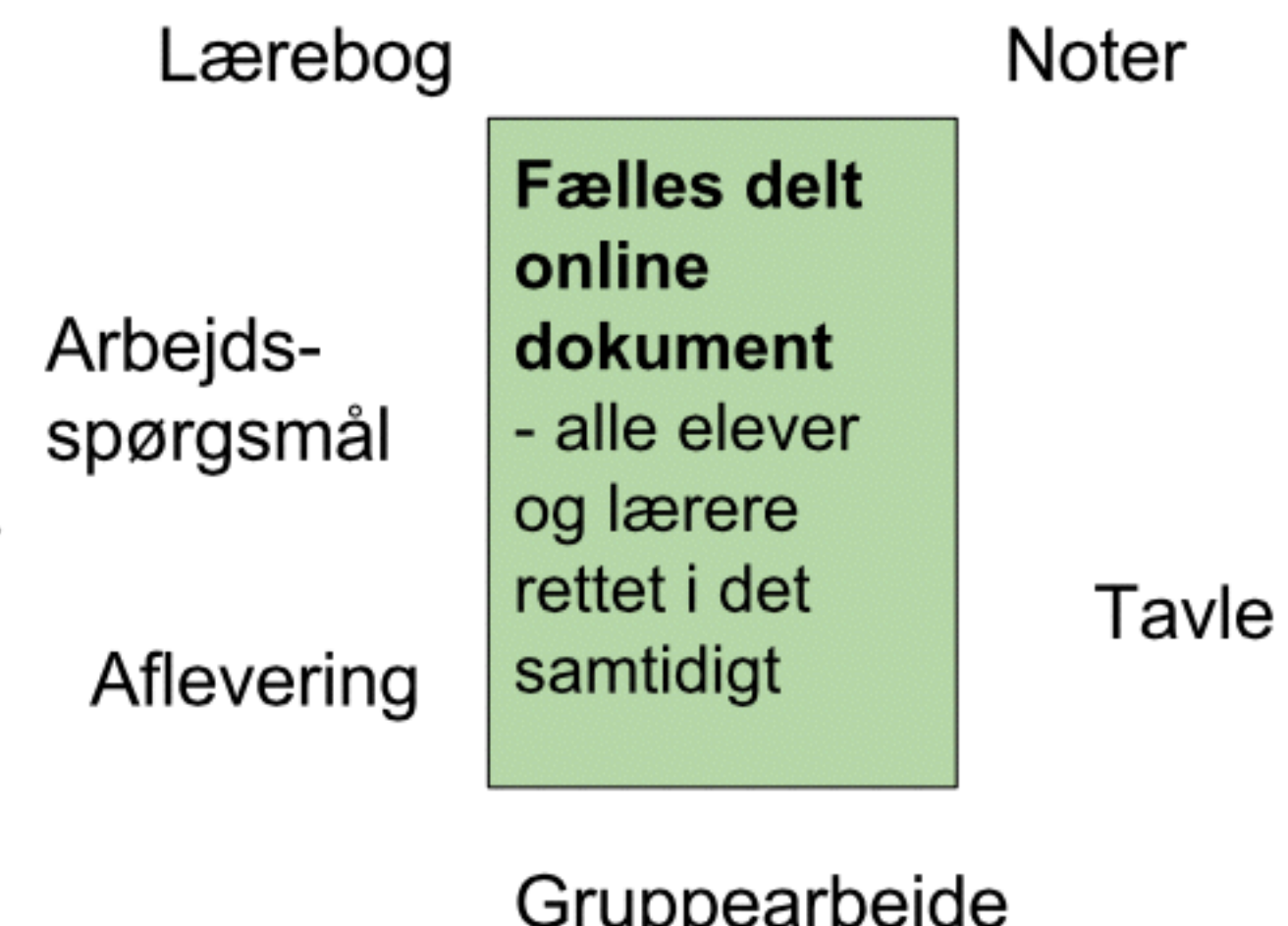

A vertical sequence of steps in the old learning process, indicated by a blue arrow pointing downwards on the left. The steps are:

- Eleven læser X i en lærebog (lektie)
- Lærer forklarer X i dialog med elever
- Lærer skriver X på tavle
- Elever skriver X i hæfter
- (Elever øver sig på X i grupper, holder oplæg om X, opsamling)
- Elever skriver X i aflevering (eksamen)
- Lærer retter aflevering (bedømmer)

Feedback sker til sidst, hvor der ikke læres mere

Det nye transformer-rum

A diagram of the new learning process. A central green box is labeled "Fælles delt online dokument - alle elever og lærere rettet i det samtidigt". Surrounding this box are various learning activities:

- Lærebog (top left)
- Arbejds-spørgsmål (middle left)
- Aflevering (bottom left)
- Gruppearbejde (bottom right)
- Tavle (middle right)
- Noter (top right)

Feedback og feedforward sker i den (kon)tekst, hvor der læres

Ex 3. Wiki-sider

- Samle, organisere og lagre viden - fælles referenceramme
- Relatere viden til anden viden, dvs. dels skabe forbindelser "internt", dels koble klassens viden til omverdens viden
- Dele viden med hinanden, blive inspireret af hinandens "noter", præsentationer mv.
- Vurdere, forbedre og forædle viden, indsigt i forskellen på information og viden, og vurdere indhold på nettet.

Digitale dannelsesfelter

Indtryk

Problemer: fx kildekritik

Kompetence: at kunne finde, bearbejde og vurdere information fra nettet på kvalificeret vis

fx: wiki

Udtryk

Problemer: fx opnå feedback

Kompetence: at kunne udtrykke sig fagligt kompetent via nye digitale medier

fx: podcast

Refleksivitet

Problemer: fx: opmærksomhed

Kompetence: at kunne reflektere over, hvordan medierne kan bruges godt og med omtanke

fx: multitasking-test

Deltagelse

Problemer: fx demokrati

Kompetence: at kunne deltage lærende og fagligt bidragende i undervisningen og samfundet via de nye medier

fx: mikroblogging

Helhedsorientering

- **Vidde: digitale evner er ikke én-dimensionelle**
- **Progression - mange trin, igen og igen, fx deltagelse**
- **Det digitale skal anskues sammen med alle andre medier - multimodal dannelse**
- **Eksempel fra Randers HF og VUC: lav film med og til Randers Regnskov - digital deltagelse - refleksivitet - udtryk - indtryk**

Workshop: dannelse i praksis

Workshoppen handler om, hvordan elever/studerende kan blive bedre til at tackle vanskelighederne i det digitale miljø, **hvordan de kan hjælpes til at udnytte mulighederne kritisk** og om at lave en undervisning, der har et videre dannelsesmæssigt sigte ved at bruge internettet til at konfrontere brugerne med relevant andethed end det de ellers møder i deres hverdag

Inspiration: todaysmeet.com/dannelse2

Link: kortlink.dk/qh4k

Bølge 3

Perspektiverne

Almen dannelse (Klafki)

Digital dannelse

1. Elever skal ikke blot *tilpasses* til eksisterende samfund, men hjælpes til at kunne og ville *forbedre* samfundet

1. Eleverne skal ikke blot lære digitale færdigheder, men dannes til at kunne og ville forbedre det digitale samfund (=> dannelse = kollektiv handlekraft)

2. Evnerne selvbestemmelse, medbestemmelse og solidaritetsevne skal kultiveres (myndighed)

2. Eleverne skal hjælpes til at blive selvbestemmende, medbestemmende og solidariske ift. medievalg og -brug og den samlede situation de er en del af (kvalificering)

3. Alle skal tilbydes chancen for dannelse - og chanceulighed bør bekæmpes.

3. Eleverne skal hjælpes til at deltage, opbygge gode læringsnetværk og udvide horisonten via digitale medier (dannelsespersoner, flerstemmigt klasserum)

4. Elever skal lære at tænke og handle alment gennem arbejde med epokale nøgleproblemer - fred, miljø, medier..

4. Eleverne skal arbejde med medierne som epokalt nøgleproblem og herved forme en mediekritisk bevidsthed

5. Der bør ske en så alsidig udvikling af menneskets evner og interesser som mulig.

5. Eleverne skal lære at arbejde med medier på mange måder i relation til forskellige dele af Internettet - komme vidt omkring, mange udtryksformer og ny vidensdeling

6. Den almene dannelse skal *indbefatte* instrumentelle færdigheder og dyder, i arbejdet med gode formål.

6. Eleverne skal *som en del af* arbejdet med at blive digitalt dannede lære at lave en wiki, lære at multiplekse, lære at koncentrere sig osv.

Ændringer i mediemiljøet

- Nye medier giver nye muligheder, men betyder også vanskeligheder

Digital dannelse og eksamensformer

	De gamle boglige eksamensformer	Alment dannende eksamensformer	Digitalt dannende eksamensformer
	Ekkorummet	Projektrummet	Transformerrummet
Hvad bedømmes?	Resultatet - hvad man på baggrund af læring kan præstere i fx en test	Vægt på åndelige processer, fx vellykket kommunikation i undervisningen, udvikling af kritik	Evnen til at finde, forædle, omdanne, udvikle, opbygge, kvalificere, vurdere og innovere på udtryk
Hvilken slags personlighed lægges der vægt på?	Individualistisk og konkurrenceorienteret. Favoriserer de elever, der allerede har gode læringsnetværk	Løsning af fælles opgaver inden for en gruppe - det som bedømmes er, hvor godt man bidrager til den fælles løsning, fx evner at forklare andre noget, giver konstruktiv kritik	Netværksorienteret - det som bedømmes er, hvor godt man udvikler og bruger netværk og netværksressourcer til at skabe noget godt
Hvornår bedømmes?	Slutafgørelse - afregning efter gennemført læreproces	Bedømmelse = hjælp i læreprocessen - dyrke evnen til selvurdering	Bedømmelse = løbende, hjælp til transformation
Målet med bedømmelse	Selektion, straf/belønning	Opbygge elevens evne til at lære	Opbygge elevens evne til og mulighed for at lære i det digitale mediemiljø

Workshop: dannelse i praksis

Workshoppen handler om, hvordan elever/studerende kan blive bedre til at tackle vanskelighederne i det digitale miljø, hvordan de kan hjælpes til at udnytte mulighederne kritisk og om at **lave en undervisning, der har et videre dannelsesmæssigt sigte ved at bruge internettet til at konfrontere brugerne med relevant andethed end det de ellers møder i deres hverdag**

Inspiration: todaysmeet.com/dannelse3

Link: kortlink.dk/qh4k